

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۲/۴

تاریخ تصویب مقاله: ۹۰/۱۲/۲۰

رابطه اعتیاد به اینترنت با عملکرد خانواده و سلامت روان در دانش آموزان

دکتر زهره خسروی* و ام‌هانی علیزاده صحرائی**

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه موجود میان اعتیاد به اینترنت با عملکرد خانواده و سلامت روان انجام شده است. گروه نمونه در پژوهش حاضر ۲۸۶ دانش آموز دختر دبیرستانی از مناطق چهارگانه شهر تهران (شمال، جنوب، شرق و غرب) بودند که با تکمیل سه پرسشنامه اعتیاد به اینترنت، عملکرد خانواده و سلامت روان در پژوهش شرکت کردند. روش پژوهش از نوع همبستگی بود. جهت بررسی نتایج از روشهای آمار توصیفی (فراوانی و درصد) و آمار استنباطی (همبستگی و رگرسیون) استفاده شده است. بررسی نتایج نشان داد بین اعتیاد به اینترنت با برخی از زیر مجموعه های عملکرد خانواده مثل ابراز وجود، گرایش های ذوقی و تاکیدات مذهبی همبستگی منفی معنی داری وجود دارد. همچنین بین خرده مقیاس های گسستگی در خانواده، تعارض زیاد، سبک خانوادگی مستبد و اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت معنی داری به دست آمد.

در خصوص رابطه بین سلامت روان و اعتیاد به اینترنت نتایج پژوهش حاکی از رابطه مثبت معنادار بین نمره کلی سلامت روان و دو زیر مجموعه افسردگی و جسمانی سازی با اعتیاد به اینترنت بود.

Email: zohreh_khosravi@yahoo.com

*دانشیار روانشناسی دانشگاه الزهرا

Email: o.alizadeh@alzahra.ac.ir

**دانشجوی دکتری روان‌شناسی عمومی دانشگاه الزهرا

نتیجه تحلیل رگرسیون همزمان نیز نشان داد که از بین کلیه متغیرهای پیش بین مربوط به عملکرد خانواده، گرایش های ذوقی و گسستگی بیشترین واریانس اعتیاد به اینترنت را تبیین میکند. همچنین نتیجه تحلیل رگرسیون همزمان بین نمره اعتیاد به اینترنت با مؤلفه های سلامت روان حاکی از نقش پیش بین جسمانی سازی در تبیین واریانس اعتیاد به اینترنت بود.

نتایج این پژوهش ضمن تایید اثرات منفی اعتیاد به اینترنت بر سلامت روان، بر اهمیت محیط خانوادگی در شدت یافتن استفاده از اینترنت تاکید می کند. از این رو در طراحی برنامه های درمانی محیط خانوادگی افراد حتما باید مدنظر قرار گیرد.

واژه های کلیدی: اعتیاد به اینترنت عملکرد خانواده، سلامت روان، دانش آموزان.

مقدمه

امروزه اینترنت جز یکپارچه ای از زندگی مدرن شده است و رشد قابل توجه آن غیر قابل انکار است. در حالیکه بیشتر افراد از اینترنت بدون اثرات منفی استفاده می کنند، در برخی از افراد این استفاده تبدیل به سوء استفاده شده و مشکلاتی را در زندگی شان به وجود می آورد. از آنجا که اینترنت به لحاظ گستردگی موضوعات، تنوع مطالب، به روز بودن اطلاعات، گمنامی در آن و بهره برداری از جاذبه های سمعی و بصری، مخاطبان زیادی را به خود جلب می کند، یکی از پدیده های مطرح و در حقیقت پیامد استفاده نابجا، اعتیاد به اینترنت است.

یانگ^۱ (۱۹۹۸ به نقل از مورالی و جورج^۲، ۲۰۰۷) اولین فردی بود که استفاده مشکل ساز و افراطی از اینترنت را تحت عنوان اعتیاد به اینترنت معرفی کرد. از نظر او اعتیاد به اینترنت اصطلاح گسترده ای است که گستره وسیعی از رفتارها و مشکلات کنترل تکانه را در بر می گیرد (چارلتون و دان فورس^۳، ۲۰۰۷ به نقل از پارک، کیم و چو^۴، ۲۰۰۸).

^۱- Young

^۲- Murali & George

^۳- Charlton & Danforth

^۴- Park, Kim, & Cho

دیگر محققان استفاده مفرط از اینترنت را به شکل سندرمی از اشتغال ذهنی شدید با اینترنت (چو^۱، ۲۰۰۱؛ ترئر، فیبرن و فوردی^۲، ۲۰۰۱؛ کاپلان و همکاران^۳، ۲۰۰۹)، صرف وقت فراوان برای آنلاین بودن، استفاده وسواس گونه از اینترنت، (کاپلان، ۲۰۰۵ الف و ۲۰۰۵ ب) مشکل در مدیریت زمان، احساس بی حوصلگی در خارج از اینترنت، بی قراری یا زود رنجی فرد هنگام ایجاد وقفه در استفاده از شبکه، کاهش یا ترک بسیاری از فعالیت های اجتماعی به دلیل استفاده از اینترنت (کرات و همکاران^۴، ۱۹۹۸) و احساس شدید تنهایی و افسردگی (نالوا و اناند^۵، ۲۰۰۳؛ وانگ، لی و چانگ^۶، ۲۰۰۳) تعریف کرده اند. لارز، لین و استین^۷ (۲۰۰۳) عنوان کردند که استفاده مرضی از اینترنت برای کاهش خلق منفی (اسپادا، لانگستون، نیک سویک و مونتا^۸، ۲۰۰۸) کاهش استرس، تنهایی، افسردگی و اضطراب صورت می گیرد. بنابراین استفاده مرضی از اینترنت یک سندرم چند بعدی است که شامل نشانگان شناختی، هیجانی و رفتاری می شود و مشکلاتی را در مدیریت زندگی فرد معتاد به وجود می آورد (کاپلان، ۲۰۰۳، ۲۰۰۲، ۲۰۰۵ الف، ۲۰۰۵ ب؛ دیویس^۹، ۲۰۰۱؛ دیویس و همکاران، ۲۰۰۲؛ موراهان-مارتین و اسپومر^{۱۰}، ۲۰۰۳). از آن جمله می توان به ترویج مضامین ناخوشایند، انتشار اطلاعات محرمانه، استفاده افراطی از اینترنت به منظور سرگرمی، بروز مشکلات گرامری، بینایی کاهش یافته و کمبود خواب اشاره داشت. علاوه بر این استفاده مفرط از اینترنت در دانش آموزان می تواند

¹ - Chou

² - Treuer, Fabian, & Furedi

³ - Caplan, et al

⁴ - Kraut , et al

⁵ - Nalwa & Anand

⁶ - Whang, Lee, & Chang

⁷ - LaRose, Lin, & Eastin

⁸ - Spada, Langston, Nikcevic, & Moneta

⁹ - Davis

¹⁰ - Morahan-Martin, & Schumacher

مشکلات جدی نظیر بیماری های روحی، دروغ‌گویی، اخراج از مدرسه و سایر بحران های خانوادگی را سبب شود.

در خصوص علت شناسی اعتیاد به اینترنت، مطالعات اخیر عواملی را به عنوان پیش بینی کننده های این اختلال مطرح کرده اند. یکی از پیش بینی کننده های مهم اعتیاد به اینترنت جو خانواده است (یانگ، ۱۹۹۹؛ نام^۱، ۲۰۰۲). برای مثال تعدادی مطالعه انجام شده در کشور کره به عوامل خانوادگی اشاره داشته اند که در اعتیاد به اینترنت در نوجوانان اثرگذار بوده است. اگرچه قسمت اعظم این مطالعات بر ارتباط بین ویژگی های حمایتی مثل نگرش های والدینی، ارتباطات و هم بستگی درون خانواده متمرکز شده اند با این وجود اطلاعات اندکی هم درباره خشونت خانوادگی و رابطه آن با اعتیاد به اینترنت موجود است. برای مثال نتیجه مطالعه انجام شده توسط پارک، کیم و چو (۲۰۰۸) بر روی ۹۰۳ دانش آموز مشغول به تحصیل در سطوح راهنمایی و دبیرستان در کشور کره نشان داد که نگرش های والدینی، ارتباطات خانوادگی، همبستگی خانواده و مواجهه با خشونت (برای مثال خشونت والدین علیه کودک) با اعتیاد به اینترنت در ارتباط است.

هونگ و همکاران^۲ (۲۰۱۰) به نقل از پارک و همکاران، (۲۰۱۰) در تحقیق دیگری به بررسی سلامت روان، ویژگی های شخصیتی و سبک فرزندپروری در نوجوانان معتاد به اینترنت پرداختند. نمونه پژوهش ۳۰۴ دانش آموز (۲۰۴ معتاد اینترنتی و ۱۰۰ نفر غیر معتاد) بودند که با پر کردن پرسشنامه های SCL-90، پرسشنامه شخصیتی آیزنگ و سبک فرزندپروری در این مطالعه شرکت کردند. نتایج مطالعه حاکی از نمرات بالاتر گروه معتاد به اینترنت در تمام نه حوزه سنجیده شده توسط SCL-90 بود. همچنین نمرات گروه معتاد به صورت معناداری در خرده مقیاس های وسواس، اجباری، حساسیت بین فردی، افسردگی، اضطراب، خشونت و

¹ - Nam

² - Hung, et al

تفکرات پارانوئیدی بالاتر از گروه کنترل قرار داشت. نتایج تست آیزنگ نشان داد افراد وابسته به اینترنت سطوح پایین تری از برون‌گرایی را داشتند و سطح روان‌پریشی در مقایسه با گروه کنترل در آنها بالاتر بود. هم‌چنین نتایج پرسشنامه سبک فرزندپروری نشان داد از نظر افراد معتاد به اینترنت والدین گرمی لازم را نداشتند و بسیار طرد‌کنند و تنبیه‌گر (خصوصاً مادر) توصیف شده بودند.

در واقع نبود حمایت والدینی قوی یا حمایت همسالان می‌تواند منجر به احساس عدم شایستگی و ارزشمندی شود در چنین شرایط خانوادگی افراد به اینترنت به عنوان راه فراری از واقعیت استفاده می‌کنند. اینترنت برای آنها جهان امنی می‌شود که در آن نه تهدید وجود دارد و نه چالشی.

لینگ - یانگ، دنگ هوا و ران^۱ (۲۰۰۷) در مطالعه‌ای به بررسی عملکرد خانواده در نوجوانان معتاد به اینترنت پرداختند. نمونه پژوهش ۲۱۱ نوجوان معتاد به اینترنت و ۲۶۰ نوجوان بدون اعتیاد به اینترنت بودند. در این مطالعه از پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ، مقیاس انطباق‌پذیری و همبستگی استفاده شد. نتایج نشان داد گروه معتاد به اینترنت از لحاظ نمره انطباق‌پذیری و همبستگی در خانواده به شکل معناداری پایین‌تر از گروه کنترل بودند.

پان، یی کوان و مین^۲ (۲۰۰۶) در تحقیقی به بررسی رابطه بین اعتیاد به بازی‌های کامپیوتری (زیرمقیاسی از اعتیاد به اینترنت) با شیوه‌های فرزندپروری والدین پرداختند. نمونه مورد مطالعه ۷۴۷ دانش‌آموز دبیرستانی بودند که بر اساس نمرات کسب‌شده در پرسشنامه اعتیاد به بازی‌های اینترنتی به دو گروه تمایل به اعتیاد و گروه غیر متمایل به اعتیاد تقسیم شدند. نتایج نشان داد بین این دو گروه از لحاظ شیوه‌های فرزندپروری تفاوت وجود دارد. در شرایط سبک فرزندپروری استبدادی، کودکان تقریباً در تمام زیرمقیاس‌های اعتیاد به اینترنت نمره

^۱ - Ling-yan, Deng-HUA, & Ran

^۲ - Pan., Yi-Qun & Min

بالتری داشتند. هم چنین تفاوت معناداری بین دو جنس از لحاظ اعتیاد به اینترنت وجود داشت. به طوری که پسران با احتمال بالاتری در خطر ابتلا به اعتیاد قرار داشتند.

لی و زانگ^۱ (۲۰۰۴) در مطالعه خود به بررسی رابطه سبک های فرزندپروری و اعتیاد به اینترنت در دانشجویان پرداختند. نتایج نشان داد گروه معتاد به اینترنت سبک فرزندپروری کاملاً متفاوتی در مقایسه با گروه غیر معتاد داشتند. به طوری که در محیط خانوادگی معتادان، مداخله، تنبیه افراطی و تمایل به سرپیچی کردن بیشتری وجود داشت.

لیو و کوه^۲ (۲۰۰۷) در مطالعه ای به بررسی اعتیاد به اینترنت از دیدگاه تئوری بین فردی سالیوان پرداختند و نتایج مطالعه نشان داد کیفیت روابط والد - فرزند به شکل مثبتی با کیفیت روابط بین فردی شرکت کنندگان در پژوهش رابطه داشت. علاوه بر این نتایج پژوهش نشان داد روابط بین فردی، رابطه والد - فرزندی، اضطراب اجتماعی همگی پیش بینی کننده اعتیاد به اینترنت بودند. به طوریکه شرکت کنندگان با سطوح بالای اضطراب و نارضایتی در تعامل با همسالان به میزان بیشتری به اینترنت معتاد بودند.

اگرچه وجود برخی ویژگی های خاص در محیط های خانوادگی زمینه ساز اعتیاد به اینترنت است، ورود تکنولوژی جدیدی همچون اینترنت به محیط خانواده نیز می تواند بر کیفیت روابط خانوادگی اثرگذار باشد. برخی محققان بر این باورند که اینترنت می تواند اثرات مثبتی بر خانواده داشته باشد. برای مثال اینترنت امکان دسترسی به اطلاعات آنلاین در زمینه موضوعات خانوادگی مثل شیوه های فرزندپروری و نیازهای مدرسه ای را فراهم می کند. همچنین شرکت در بحث های آنلاین باعث تسهیل دستیابی والدین به شبکه های اجتماعی و حمایت اجتماعی می شود.

¹ - Li, & Zhang

² - Lio, & Kuo

گروه دیگر از محققان معتقدند دستیابی به اینترنت در محیط خانه ممکن است به طرز منفی الگوهای تعاملی والدین - فرزندان را تغییر دهد (وات و وایت^۱، ۱۹۹۹؛ لنهارت، لويس^۲، ۲۰۰۱؛ مسچ^۳، ۲۰۰۳) و باعث بروز تعارضات بین نسلی و کاهش همبستگی خانوادگی شود. به بیان دیگر استفاده از اینترنت وقت گیر است و چنانچه کودکان مدت زمان طولانی را در اینترنت بگذرانند این مساله می تواند بر مدت زمانی را که آن ها باید با والدین خود بگذرانند اثر بگذارد (کرات و همکاران، ۱۹۹۸؛ کاتز و رایس^۴، ۲۰۰۲). از آنجا که اختصاص وقت با یکدیگر پیش شرط یک رابطه خوب بین والدین و فرزندان است از این رو کاهش در این مدت زمان فاکتوری تعیین کننده در کاهش همبستگی خانوادگی است (سایراه مینام و همکاران، ۲۰۰۱ به نقل از مسچ، ۲۰۰۶). از طرفی با توجه به این که اطلاعات کودکان امروزه درباره اینترنت از والدین بیشتر است این خود می تواند باعث بروز تعارضات بین نسلی شود.

دیدگاه سومی هم در این راستا موجود است. این دیدگاه به اثر ترکیبی معتقد است بدان معنی که هرگونه اثر استفاده از اینترنت بر روابط خانوادگی قابل تردید است. در این دیدگاه نتیجه ویژگی های شخصیتی همچون عزت نفس است که بر فراوانی و انواع گوناگون استفاده از اینترنت و روابط فرزندان با خانواده اثر می گذارد.

نتایج تحقیقات پیشین سلامت روانشناختی افراد را نیز به عنوان یکی از عوامل موثر در گرایش به استفاده مفرط از اینترنت مطرح کرده اند. از لحاظ مفهومی اعتیاد به اینترنت ویژگی های وابستگی به مواد را شامل شده و با سطوح بالاتری از ناکارآمدی های روانشناختی نظیر خلق افسرده (سلف هات و همکاران^۵، ۲۰۰۷، دیویس و همکاران، ۲۰۰۲؛ لارز و همکاران^۶، ۲۰۰۳؛

^۱ - Watt, & White

^۲ - Lenhart, Raine, & Lewis

^۳ - Mesch

^۴ - Katz, & Rice

^۵ - Selfhout, et al

^۶ - LaRose, Lin & Eastin

جانگ، هوانگ و چوی^۱، ۲۰۰۸ به نقل از برناردی و پالانتی، ۲۰۰۹؛ چو^۲، ۲۰۰۴؛ لی و همکاران^۳، ۲۰۰۱ کیم و همکاران^۴، ۲۰۰۶؛ یانگ و تانگ^۵، (۲۰۰۷)، احساس تنهایی (موراهان و مارتین - اسچومر^۶، ۲۰۰۰ به نقل از تاتچر و گلام^۷، ۲۰۰۵) و سواس، تصورات خودکشی (رینولدز و مازا^۸، ۱۹۹۹؛ کیم و همکاران^۹، ۲۰۰۶؛ یانگ و راجرز^{۱۰}، ۱۹۹۸) و اضطراب فویک همراه است. علاوه بر این مشخص شده که گستره وسیعی از علایم نظیر بی نظمی در کنترل تکانه، اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی (برناردی و پالانتی^{۱۱}، ۲۰۰۹) با سطوح بالای اشتغال ذهنی با اینترنت در تماس است.

در این راستا مطالعات متعددی به بررسی رابطه فاکتورهای روان‌شناختی با اعتیاد به اینترنت پرداخته‌اند. برای مثال نیمز، گریفیس و بانیارد^{۱۲} (۲۰۰۵) در مطالعه‌ای به بررسی شیوع استفاده مرضی از اینترنت در دانشجویان دانشگاه و ارتباط آن با عزت نفس، سلامت روان و عدم بازداری پرداختند. ۳۷۱ دانشجوی انگلیسی در این مطالعه شرکت داشتند. نتایج نشان داد ۱۸٫۳ درصد از شرکت‌کنندگان واجد شرایط استفاده مرضی از اینترنت بودند و این مصرف بالا موجب مشکلات بین فردی، تحصیلی و اجتماعی در آن‌ها شده بود. همچنین استفاده‌کنندگان

¹ - Jang ,Howang,Choi

² -Cho

³ -Lee et al

⁴ - Kim, et al

⁵ -Yang,,& Tang

⁶ -Morahan-Martin, & Schumacher

⁷ - Tatcher.& Goolam

⁸ - Reynolds,& Mazza

⁹ - Kim e al

¹⁰ -Young, & Rogers

¹¹ - Bernadi &,Pallani

¹² - Niemz, Griffiths,& Banyard.

مرضی از اینترنت، عزت نفس پایین تری داشته و از لحاظ اجتماعی بازداری شده تر بودند. بین گروه معتاد و غیر معتاد در نمره سلامت روان تفاوت معناداری مشاهده نشد.

با توجه به پژوهش‌هایی که ارتباط عملکرد خانواده و سلامت روان را با اعتیاد به اینترنت نشان می‌دهد، هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه اعتیاد به اینترنت با عملکرد خانواده و سلامت روان در دانش‌آموزان می باشد. نمونه به کار رفته در این تحقیق نیز از دانش‌آموزان دوره دبیرستان است زیرا درحالیکه مطالعات زیادی درباره اعتیاد به اینترنت در نمونه‌های دانشجویی و بزرگسالان انجام شده، دانش‌اندکی در مورد اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان وجود دارد. این در حالیست که نوجوانان تدریجا به جمعیت اصلی کاربران اینترنتی تبدیل شده‌اند. در این راستا هدف از پژوهش حاضر آزمودن فرضیه‌های زیر می‌باشد.

۱- بین مؤلفه‌های عملکرد خانواده (همبستگی، ابراز وجود، گرایشهای ذوقی و سرگرمی، گرایشهای فرهنگی عقلانی، تاکیدات مذهبی، سازمان دهی، جامعه پذیری، آرمان خانوادگی، سبک خانواده دموکراتیک)، با اعتیاد به اینترنت رابطه منفی وجود دارد.

۲- بین مؤلفه‌های عملکرد خانواده (تعارض زیاد، منع کنترل بیرونی بالا، گسستگی، سبک خانواده بی قید و بند، سبک خانوادگی مستبد، بهم تنیدگی) با اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت وجود دارد

۳- بین نمره کلی سلامت روان (پایین) با اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت وجود دارد.

۴- بین مؤلفه‌های سلامت روان (جسمانی سازی، اضطراب، اختلال در عملکرد اجتماعی، افسردگی) با اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت وجود دارد.

۵- مولفه‌های عملکرد خانواده سهم تعیین کننده‌ای در پیش بینی اعتیاد به اینترنت دارند.

۶- مولفه‌های سلامت روان سهم تعیین کننده‌ای در پیش بینی اعتیاد به اینترنت دارند.

روش

جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه (از سه رشته تحصیلی ریاضی، تجربی، انسانی) تشکیل می‌داد که در نیم سال اول سال تحصیلی ۱۳۸۷-۸۸ در مدارس مناطق چهارگانه شهر تهران (شمال، جنوب، شرق و غرب) مشغول به تحصیل بودند. ۲۸۶ دانش‌آموز دختر به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. بدین شکل که از هر کدام از این نواحی، ۲ مدرسه به طور تصادفی انتخاب شد و سپس از هر مدرسه دو کلاس در نظر گرفته شد. پس از تشریح اهداف پژوهش و جلب مشارکت و همکاری آزمودنی‌ها، پرسشنامه اعتیاد اینترنتی، مقیاس عملکرد خانواده و پرسشنامه سلامت روان در مورد آن‌ها اجرا شد. میانگین سنی کل آزمودنی‌ها ۱۶/۴۲ سال (دامنه = ۱۸-۱۵، $\sigma = ۰/۷۵$ = انحراف معیار) بود.

ابزار سنجش**۱- پرسشنامه اعتیاد اینترنتی**

پرسشنامه اعتیاد اینترنتی شامل ۳۵ سوال می‌باشد و توسط کاپلان در سال (۲۰۰۲) ساخته شده است. این پرسشنامه در یک مقیاس ۵ درجه‌ای (بسیار زیاد، زیاد، تاحدودی، کم، اصلاً) اعتیاد اینترنتی را می‌سنجد (به نقل از پیکرستان، ۱۳۸۰). این پرسشنامه به فارسی برگردانده شده است و به دنبال آن با کمک فردی که از لحاظ زبان انگلیسی در سطح بومی (native) بوده اصلاحات لازم انجام شده است و در گروهی برای بدست آوردن روایی آن اجرا شده است. این پرسشنامه از لحاظ روایی محتوایی و صوری بررسی شده است بطوریکه این پرسشنامه از آلفای کرباخ ۰/۸۷ برخوردار است.

۲- مقیاس عملکرد خانواده^۱ (FSS)

در تحقیق حاضر از مقیاس عملکرد خانواده (FSS) بلوم^۲ (۱۹۸۵) استفاده شده است. این پرسشنامه بر اساس برداشت نوجوانان از زندگی خانواده هایشان ساخته شده است و پانزده بعد از عملکرد خانواده را مورد نظر قرار دهد. فرم فارسی این پرسشنامه، ۷۵ سؤالی است که در یک مقیاس ۵ درجه‌ای (از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) عملکرد خانواده را می‌سنجد (به نقل از پیکرستان، ۱۳۸۰). بنابراین نمره بالا در این مقیاس بیانگر کارآمدی بالاتر است (پیکرستان، ۱۳۸۰). در پژوهش حاضر پایایی کل آزمون با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۳ محاسبه شده که در سطح $P < 0/01$ معنی‌دار است.

۳- پرسشنامه سلامت عمومی GHQ

پرسشنامه سلامت عمومی یک پرسشنامه سرندی مبتنی بر روش خود گزارشی دهی است که در مجموعه‌های بالینی با هدف ردیابی کسانی که دارای یک اختلال روانی هستند مورد استفاده قرار می‌گیرد (گلد برگ، ۱۹۷۲ به نقل از تقوی، ۱۳۸۰). این پرسشنامه شامل ۲۸ سوال بوده و دارای چهار زیر جسمانی سازی، اضطراب، اختلال در عملکرد اجتماعی و افسردگی می‌باشد. هر پاسخ در پرسشنامه در یک مقیاس ۴ درجه‌ای از ۰-۳ نمره گذاری می‌شود. مطالعات مختلف نشانگر پایایی بالای پرسشنامه GHQ می‌باشد. ضریب پایایی کلی این پرسشنامه را ۰/۵۵ و ضریب پایایی خرده آزمودنیها را بین ۰/۴۲ تا ۰/۴۷ گزارش کرده اند. یعقوبی (۱۳۷۴) به نقل از تقوی، ۱۳۸۰). ضریب پایایی کلی این آزمون را ۰/۸۸ و ضریب پایایی خرده آزمونها را بین ۰/۵۰ تا ۰/۸۱ گزارش کرده است.

^۱ - Family Function Scale

^۲-Bloom

نتایج

یافته‌های مربوط به فرضیه‌های اول و دوم به صورت ضرایب همبستگی پیرسون ساده در جدول ۱ نشان داده شده است. همان‌طور که در جدول ۱، ملاحظه می‌شود بین نمره ابراز وجود ($r = -0/16, P < 0/05$)، گرایش‌های ذوقی و سرگرمی ($r = -0/19, P < 0/01$)، تأکيدات مذهبی ($r = -0/16, P < 0/05$)، با اعتیاد به اینترنت همبستگی منفی معنی داری وجود دارد. همچنین بین خرده مقیاس‌های تعارض زیاد ($r = 0/15, P < 0/01$)، گسستگی در خانواده ($r = 0/12, P < 0/05$)، سبک خانوادگی مستبد ($r = 0/17, P < 0/01$) و اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت معنی داری به دست آمد. بین سایر خرده مقیاس‌ها با اعتیاد به اینترنت رابطه معناداری حاصل نشد. با توجه به این یافته‌ها، فرضیه اول و دوم فقط در زیر مقیاس‌های عنوان شده تایید می‌شود.

جدول ۱: همبستگی بین زیر مجموعه‌های پرسشنامه اعتیاد به اینترنت با عملکرد خانواده

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	ضریب همبستگی	معناداری	تعداد
اعتیاد به اینترنت	همبستگی	-0/01	0/91	245
	ابراز وجود	-0/16*	0/03	270
	تعارض	0/14**	0/03	278
	گرایش‌های ذوقی و سرگرمی	-0/19**	0/01	286
	گرایش‌های فرهنگی عقلانی	-0/03	0/73	256
	تأکيدات مذهبی	-0/16*	0/03	286
	سازماندهی	-0/02	0/81	278
	جامعه‌پذیری	0/01	0/85	286
	منبع کنترل بیرونی	0/10	0/18	286
	آرمان خانوادگی	-0/07	0/35	286
	گسستگی	0/12*	0/02	286
	سبک خانواده دموکراتیک	0/10	0/16	286
	سبک خانواده بی قید و بند	-0/01	0/84	286
	سبک خانواده مستبد	0/14**	0/03	286
به هم تنیدگی	0/04	0/55	286	

* $p < 0/05$

** $p < 0/01$

نتایج مربوط به فرضیه سوم و چهارم در جدول ۲ ارائه شده است. همان‌طور که در جدول ۲ آمده است، بین نمره کلی سلامت روان با اعتیاد به اینترنت ($r=0/15, P < 0/05$) رابطه مثبت وجود دارد. بدین ترتیب فرضیه سوم تأیید می‌شود. همچنین بین دو سازه جسمانی سازی ($r=0/17, P < 0/05$) و افسردگی ($r=0/16, P < 0/05$) همبستگی مثبت معنادار به دست آمد و بین زیر مقیاس های اضطراب و اختلال در عملکرد اجتماعی رابطه‌ای حاصل نشد. با توجه به یافته‌های فوق فرضیه چهارم در خصوص رابطه مثبت بین زیر مقیاس هاس سلامت روان با اعتیاد به اینترنت فقط در مورد دو زیر مقیاس تأیید می‌شود.

جدول ۲: ضرایب همبستگی پیرسون بین پرسشنامه اعتیاد به اینترنت با پرسشنامه سلامت عمومی و سازه‌های آن

متغیر	جسمانی سازی	اضطراب	اختلال در عملکرد اجتماعی	افسردگی	نمره کلی سلامت روان
ضریب همبستگی	0/17*	0/07	0/08	0/16*	-0/15*
معناداری	0/02	0/31	0/26	0/03	0/05
تعداد	175	173	173	175	160

برای آزمون فرضیه ۵ از روش تحلیل رگرسیون چندگانه با روش ورود مکرر استفاده شده

است و نتایج بدست آمده در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون عملکرد خانواده بر

اعتیاد به اینترنت

مدل	مقدار ثابت و متغیرهای پیش‌بین	بتای غیر استاندارد	بتای استاندارد	مقدار F	ضریب همبستگی چندگانه	R2	R2 تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد	ضریب F	معناداری
همزمان	ثابت	84/60	-	4/62	0/38	0/14	0/05	16/79	1/50	0/001
	همبستگی	0/11	0/01	0/17						
	ابراز وجود	-0/84	-0/12	-1/38						
	تعارض	0/28	0/05	0/49						
	گرایش‌های ذوقی و سرگرمی	1/30	0/24	2/59**						
	تأکیدات مذهبی	-0/95	-0/15	-1/75						
	سبک خانواده مستبد	-0/34	-0/05	-0/56						
	به هم تنیدگی	0/57	0/09	0/95						

همان طور که در جدول ۳ آمده است ترکیب خطی متغیرهای ۱۵ خرده مقیاس عملکرد خانواده برابر $R=0/38$ می باشد. ضریب تعیین برابر $R^2=0/14$ و نسبت F برابر ۱,۵۰ است که در سطح $p < 0/001$ معنی دار است.

به منظور آزمون فرضیه ششم از تحلیل رگرسیون چندگانه با روش ورود مکرر استفاده شد. نتایج تحلیل واریانس و مشخصه های آماری رگرسیون بین نمره اعتیاد به اینترنت با مؤلفه های سلامت روان در جدول ۴ ارائه شده است. همان طور که نتایج ارائه شده در جدول ۴ نشان می دهد ترکیب خطی ۴ خرده مقیاس سلامت روان با اعتیاد به اینترنت برابر $R=0/25$ است. ضریب تعیین برابر $R^2=0/06$ و نسبت F برابر $2/73$ است که در سطح $p < 0/03$ معنادار است.

جدول ۴: خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه های آماری رگرسیون اعتیاد به اینترنت با مؤلفه های سلامت روان

مدل	مقدار ثابت و متغیرهای پیش‌بین	بتای غیر استاندارد	بتای استاندارد	مقدار t	ضریب همبستگی چندگانه	R^2	R^2 تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد	ضریب F	معناداری
همزمان	ثابت	۱۰۱/۱۵	-	۱۸/۶۵	۰/۲۵	۰/۰۶	۰/۰۴	۱۵/۹۳	۲/۷۳	0/03
	جسمانی سازی	-۰/۸۲	-۰/۲۴	-2/*31						
	افسردگی	-۰/۴۸	-۰/۱۹	-۱/۶۰						

* $p < 0/05$

بحث و نتیجه گیری:

خانواده بعنوان اولین نهاد اجتماعی است که فرد در آن شکل می گیرد. بسیاری از آموزه های افراد ریشه در ساختار خانوادگی آنها دارد بطوریکه تاثیر این آموزه ها در سایر مراحل زندگی آشکار است. از طرفی یکی از پیش بینی کننده های مهم اعتیاد به اینترنت جو خانواده است. از

این رو تحقیق حاضر در جهت بررسی رابطه اعتیاد اینترنتی با عملکرد خانواده و سلامت روان در دانش‌آموزان انجام گرفته است.

نتایج این پژوهش نشان داد که بین اعتیاد به اینترنت با برخی از زیر مجموعه های عملکرد خانواده مثل ابراز وجود، گرایش های ذوقی و تاکیدات مذهبی همبستگی منفی معنی داری وجود دارد. بدان معنی که با افزایش ابراز وجود، گرایش های ذوقی و سرگرمی و تاکیدات مذهبی میزان اعتیاد به اینترنت کاهش می یابد. در تبیین یافته های فوق می توان گفت خانواده به عنوان یک نهاد اجتماعی دارای کارکردهای متعددی است که خود متاثر از سبک تعاملی و ارتباطی بین اعضای خانواده با یکدیگر است. این سبک تعاملی می تواند دموکراتیک، بی قید و بند یا مستبد باشد. هر خانواده با توجه به سبک غالبش عملکرد های خود را انجام می دهد.

اعضای یک خانواده تحت تاثیر کارکرد خانواده قرار می گیرند و این کارکرد می تواند بر روی سلامت روان افراد و اعتیاد به اینترنت آنها تاثیر بگذارد. خانواده به عنوان یک محیط بیرونی است که فرد در آن قرار می گیرد هنگامیکه عملکرد ساختار خانواده و زیر مجموعه های آن (میزان همبستگی میان اعضا، توانایی ابراز وجود، میزان تعارض، سازماندهی امور میان اعضا و...) به نوعی ناکار آمد باشد و به دنبال آن سازگاری فرد دچار عدم تعادل گردد بطوریکه عدم سازگاری منجر به ایجاد حالت ناخوشایندی در فرد بشود، فرد برای از بین بردن حالت عدم تعادل و ایجاد توازن مجدد تلاش در به کارگیری از نیروهای درونی و خارجی است. اینترنت به عنوان یک ابزار تکنولوژی با گستره وسیع اطلاعاتی و جذابی می تواند یکی از ابزارهای محیطی در جهت تلاش برای سازگار کردن فرد با کارکرد معیوب خانواده باشد.

همچنین بین خرده مقیاس های گسستگی در خانواده، تعارض زیاد، سبک خانوادگی مستبد با اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت معنی داری به دست آمد. این بدان معنا است که با افزایش تعارض، گسستگی و سبک خانوادگی مستبد در خانواده، میزان اعتیاد به اینترنت افزایش می یابد.

یافته های این تحقیق در مورد وجود گسستگی می تواند به طور ضمنی با یافته های پارک و همکاران (۲۰۰۸)، لینگ-یانگ و همکاران،^۱ (۲۰۰۷) همسو باشد. این محققان در مطالعه خود به وجود همبستگی پایین در خانواد های افراد معناد به اینترنت اشاره داشته اند. زمانیکه همبستگی و یکپارچگی میان اعضای خانواده وجود داشته باشد اعضا خود را جزئی از گروه دانسته و در جهت رشد آن تلاش می کنند در نتیجه از سلامت روان بالاتری برخوردار خواهند بود چون می دانند در زمان مواجهه با شکل و عدم توانایی در حل آن سایر خانواده در جهت رفع آن و سازگاری مجدد وی به یاری اش می پردازند. در حالیکه اگر همبستگی ضعیفی بین اعضای خانواده باشد در مواردی که سلامت روان فرد به خطر افتاد احتمال بیشتری وجود دارد که فرد از اینترنت به عنوان وسیله ای جهت رفع مسائش استفاده کند. توان به طور یقین ضعف عملکرد خانواده را علت به خطر افتادن در خصوص رابطه بین سلامت روان و اعتیاد به اینترنت نتایج پژوهش حاکی از رابطه مثبت معنادار بین نمره کلی سلامت روان و دو زیر مجموعه افسردگی و جسمانی سازی با اعتیاد به اینترنت بود.

نتایج داده های تجربی در خصوص سبک فرزندپروری موجود در خانواده های افراد با کمال گرایی مثبت نشان می دهد که بین کمال گرایی مثبت و سبک فرزندپذیری اقتدارگرا رابطه وجود دارد (کاوامورا، فراست، هارماتز، ۲۰۰۲؛ فلت، هویت، سینگر، ۱۹۹۵). وجود چنین سبکی خود می تواند کارآیی خانواده را تحت الشعاع قرار دهد. در خانواده ای که والدین از سبک اقتدارگرا در برخورد با فرزندان استفاده می کنند، والدین می کوشند فعالیت های کودک را در مسیری منطقی و واقعی هدایت کنند. در چنین خانواده ای فرزند به استقلال و آزادی فکر تشویق می شود در حالیکه نوعی محدودیت و کنترل از طرف والدین وجود دارد و گرمی و صمیمیت و محبت نسبت به کودک در آن در سطح بالایی است. در چنین خانواده ای تقسیم کار وجود دارد، به طوری که هر یک از اعضا مسئولیتی را به عهده می گیرند و در تصمیم گیری ها و تقسیم

¹ - Ling-yan, et al

درآمدها براساس مشورت و پیروی از مبنای عقلی رفتار می‌شود (بامیرند، ۱۹۷۱ به نقل از عریضی، ۱۳۸۱).

همچنین تأیید شده که روابط مثبت میان والدین و فرزندان در این محیط خانوادگی منجر به رفتارهای مناسب هنگام مواجهه با سختی‌ها و دشواری‌ها خواهد شد (گریبل، ۱۹۹۳ به نقل از همان منبع).

در پرتو چنین جوی در محیط خانواده افراد کمال‌گرای مثبت، احتمال ایفای نقش درست، حل مشکل و ابراز عواطف و در مجموع کارآیی بهتر در خانواده افزایش می‌یابد. وجود این فضا همچنین می‌تواند به شکل‌گیری ویژگی‌های از اینترنت به عنوان وسیله‌ای جهت رفع مسائلی استفاده کند. قابل ذکر است که نمی‌توان به طور یقین ضعف عملکرد خانواده را علت به خطر افتادن سلامت روانی و افزایش احتمال اعتیاد اینترنتی دانست زیرا اگرچه وجود برخی ویژگی‌های خاص در محیط‌های خانوادگی زمینه‌ساز اعتیاد به اینترنت است، ورود تکنولوژی جدیدی همچون اینترنت به محیط خانواده نیز می‌تواند بر کیفیت روابط خانوادگی اثرگذار باشد. در کنار ویژگی‌های مثبت مطرح شده برای اعتیاد به اینترنت، گروهی از محققان معتقدند دستیابی به اینترنت در محیط خانه ممکن است به طرز منفی الگوهای تعاملی والدین-فرزندان را تغییر دهد (وات و وایت، ۱۹۹۹؛ لاهارت، رین و لوئیس، ۲۰۰۱؛ مسج، ۲۰۰۳) و باعث بروز تعارضات بین نسلی و کاهش همبستگی خانوادگی شود. به بیان دیگر استفاده از اینترنت وقت گیر است و چنانچه کودکان مدت زمان طولانی را در اینترنت بگذرانند این مساله می‌تواند بر مدت زمانی را که آن‌ها باید با والدین خود بگذرانند اثر بگذارد (کرات و همکاران، ۱۹۹۸؛ کاتز و رایس^۱، ۲۰۰۲). از آنجا که اختصاص وقت با یکدیگر پیش شرط یک رابطه خوب بین والدین و فرزندان است از این رو کاهش در این مدت زمان فاکتوری تعیین‌کننده در کاهش همبستگی خانوادگی است (سابراه مینام و همکاران، ۲۰۰۱ به نقل از مسج، ۲۰۰۶). از طرفی با توجه به این

^۱ - Katz, & Rice

که اطلاعات کودکان امروزه درباره اینترنت از والدین بیشتر است این خود می تواند باعث بروز تعارضات بین نسلی شود (کسلر و همکاران، ۲۰۰۲).

از دیگر نتایج این تحقیق وجود رابطه مثبت معنی دار بین سبک خانوادگی مستبد با اعتیاد به اینترنت بود. این یافته با یافته های پان و همکاران^۱ (۲۰۰۶)، لی و زانگ (۲۰۰۴)، هونگ و همکاران (۲۰۱۰) به نقل از پارک و همکاران (۲۰۱۰) و لیو و همکاران^۲ (۲۰۰۷) هم خوان است. این محققان در مطالعه خود به وجود محیط خانوادگی مداخله گر (خصوصاً مادر تنبیه گر) و تنبیه کننده افراطی در خانواده های معتادین به اینترنت اشاره داشته اند. همچنین تمایل به سرپیچی کردن در این خانواده ها در سطح بالاتری گزارش شده است.

در خانواده های مستبد بر قدرت والدین بیش از اندازه تأکید می شود. والدین مستبد می کوشند تا رفتارها و نگرش های فرزندان خود را در مطابقت با مجموعه استانداردهای تدوین شده از طرف قدرت های بالا شکل دهی، کنترل و ارزیابی کنند. آنها اطاعت را تنها راه برای جلوگیری از تعارض هنگام اختلاف عقاید و رفتارهای کودک با تفکرات والدین می دانند و معتقدند که کودک باید جایگاه والدین را درک نموده و به آنها احترام بگذارد. در چنین خانواده ای، تصمیم گیرنده و تعیین کننده وظایف دیگر اعضای خانواده فرد مستبد است و چندان به امیال و خواسته های فرزندان توجه نمی شود. بنابراین در سایه چنین جوی تعارضات زیادی می تواند بین اعضای خانواده شکل بگیرد.

از دیگر یافته های این تحقیق وجود رابطه مثبت معنادار بین نمره کلی سلامت روان و دو زیر مجموعه افسردگی و جسمانی سازی با اعتیاد به اینترنت بود. در خصوص ارتباط مثبت بین افسردگی با اعتیاد به اینترنت، نتایج پژوهش حاضر با یافته های هونگ و همکاران (۲۰۱۰) به نقل از پارک و همکاران (۲۰۱۰)، سلف هات و همکاران (۲۰۰۷)، کیم و همکاران (۲۰۰۶)، یانگ و

^۱- Pan ,&Min

^۲- Lio . et al

تانگ (۲۰۰۴)، دیویس و همکاران (۲۰۰۲)، لارز و همکاران (۲۰۰۳)، چانگ و همکاران (۲۰۰۸)، لی و همکاران (۲۰۱۰)، چو (۲۰۰۴) هم خوان است. محققان بر این باورند که استفاده مرضی از اینترنت برای کاهش خلق منفی، رها سازی استرس، تنهایی، افسردگی و اضطراب صورت می‌گیرد. به بیان دیگر در معتادین به اینترنت، استفاده مفرط از اینترنت راهی برای رهایی از هیجانات منفی است.

نتایج تحقیق حاضر حاوی دلالت‌های ضمنی برای معلمان مدارس، والدین و درمانگران می‌باشد. نتایج این پژوهش ضمن تایید اثرات منفی اعتیاد به اینترنت بر سلامت روان، بر اهمیت محیط خانوادگی در شدت یافتن استفاده از اینترنت تاکید می‌کند. از این رو در طراحی برنامه‌های درمانی محیط خانوادگی افراد حتما باید مدنظر قرار گیرد.

نوع پژوهش و محدودیت جامعه آماری، گستره تعمیم نتایج و تفسیرها و اسنادهای علت شناختی متغیرهای مورد بررسی را محدود می‌کند. بنابراین به سایر پژوهشگران و علاقه‌مندان مسائل خانواده و آموزش پیشنهاد می‌شود که صحت و دقت یافته‌های فوق را در جامعه وسیعتر مورد بررسی قرار دهند.

منابع

- ۱- تقوی، م. (۱۳۸۰). بررسی روایی و اعتبار پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ). مجله روان شناسی، شماره ۴، دوره بیستم، ص ۲۱-۷.
- 2-Bernadi, S., Pallani, S. (2009). Internet addiction : a descriptive clinical study focusing on comorbidities and dissociative symptoms. Comprehensive psychiatry, article in press.
- 3- Caplan, S.E. (2002). Problematic Internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. Computers in Human Behavior, 18(5), 553-575.
- 4- Caplan, S.E. (2003). Preference for online social interaction : a theory of problematic internet use and psychological well being. Communication research, 30, 625-648.

- 5- Caplan, S. E. (2005a). A social skill account of problematic internet use. *Journal of Communication*, 55, 721–736.
- 6- Caplan, S. E. (2005b). Refining the cognitive behavioral model of problematic Internet use. Paper presented at the annual conference of the American Psychological Association, Washington, DC, August 2005.
- 7- Caplan, S., Williams, D., & Yee, N. (2009). Problematic Internet use and psychosocial well-being among MMO players. *Computers in Human Behavior*, 25, 1312–1319.
- 8- Cho Y, Lee H. (2004) A study on a model for Internet addiction of adolescents. *Korean Acad Nurs*, 34(1), 102-110.
- 9- Chou, C. (2001). Internet heavy use and addiction among Taiwanese college students: an online interview study. *Cyberpsychology and Behavior*, 4(5), 573–585.
- 10- Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in Human Behavior*, 17(2), 187-195.
- 11- Davis, R. A., Flett, G. L., & Besser, A. (2002). Validation of a new scale for measuring problematic internet use: implications for pre-employment screening. *Cyberpsychology Behavior*, 5(4), 331–345.
- 12- Katz, J. E., & Rice, R. E. (2002). *Social consequences of Internet use*. Cambridge, MA: MIT Press.
- 13- Kim, H. K., Ryu, E. J., Chon, M. Y., Yeun, E. J., Choi, S. Y., Seo, J. S., & Nam, B. W. (2006). Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: A questionnaire survey. *International Journal of Nursing studies*, 43, 185-192.
- 14- Kraut, R., Patterson, M., Landmark, V., Kiesler, S., Mukhopadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). Internet
- 15- paradox: a social technology that reduces social involvement and psychological well being?. *American Psychologist*, 53, 1017-1031
- 16- LaRose, R., Lin, C. A., & Eastin, M. S. (2003). Unregulated internet usage: Addiction, habit, or deficient self-regulation?. *Media Psychology*, 5, 225–253.
- 17- Lee, S. B., Lee, K. K., Pail, K. C., Kim, H. W., & Shin, S. K. (2001). Relationship between Internet addiction and anxiety, depression, and self efficacy in middle and high school students. *Korean Neuropsychiatric Association*, 40(6), 1174-1184.
- 18- Lenhart, A., Raine, L., & Lewis, O. (2001). Teenage Life Online: The rise of the instant-message generation and the Internet's impact on

- friendships and family relationships. Retrieved December 20,2005 from the http://www.pewinternet.org/report_display.asp?r=36 Available from Pew and American Life Project, 1100 Connecticut Ave., NW suite 710, Washington, DC 20036)
- 19- Li, T., & Zhang, L. (2004). How College Students' Internet Addiction are Related to Parental Rearing Patterns. *Psychological Science (China)*, 27(3), 662-663.
- 20- Ling-yan, L., Deng-HUA, & Ran, T. (2007). Family function of adolescents with excessive internet usage. *chinese mental health journal*, 21(12), 837-840.
- 21- Lio .c.y., & Kuo, F.y. (2007). A study of internet addiction through the lense of the interpersonal theory. *cyberpsychology & behavior*, 10(6), 799-804.
- 22- Mesch, G. S., & Levanon, Y. (2003). Community networking and locally based social ties in two suburban localities. *City and Community*, 2, 335-351
- 23- Mesch, G.S. (2006). Family Relations and the Internet: Exploring a Family Boundaries Approach. *Journal of family communication*, 6(2), 119-138
- 24- Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2003). Loneliness and social uses of the internet. *Computers in Human Behavior*, 19, 659-671.
- 25- Murali, V., George, S. (2007). Lost online: an overview of internet addiction. *Advance in psychiatric treatment*, 13, 24-30.
- 26- Nalwa, K., & Anand, A. P. (2003). Internet addiction in students: a cause of concern. *Cyberpsychology and Behavior*, 6(6), 653-656.
- 27- Nam, Y. O. (2002). A study on the psychosocial variables of youths' addiction to Internet and cyber and their problematic behavior. *Korean Journal of Social Welfare*, 50, 173-207.
- 28- Niemz, k. Griffiths, M., & Banyard, P. (2005). Prevalence of Pathological Internet Use among University Students and Correlations with Self-Esteem, the General Health Questionnaire (GHQ), and Disinhibition. *CyberPsychology & Behavior*, 8(6), 562-570.
- 29- Pan, w., Yi-Qun, g., & Min, L. (2006). Research on relationship between tendency to computer game addiction and parental rearing styles in senior high school students. *chinese journal of clinical psychology*, 14, (15), 460-462.

- 30-Park, s.k.Jae, Kim,j.y & Cho,C.B.(2008). Prevalence of internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. *Adolescence*, 43(172), 895-909.
- 31-Reynolds, W.M, Mazza, J.J. (1999). Assessment of suicidal ideation in inner-city children and young adolescents: reliability and validity of the Suicidal Ideation Questionnaire. *School Psychiatric Review*,28(1),17-30.
- 32-Selfhout,M.H.W.,Susan,J.T.,&Branje.M.,Delsing,T.F.M.,Bogt,T.,Wim,H.J.Meeus.(2009).Different types of internet use,depression and social anxiety : the role of perceived friendship quality. *Journal of adolescents* ,32,819-833.
- 33- Spada, M. M., Langston, B., Nikcevic, A. V., & Moneta, G. B. (2008). The role of metacognitions in problematic internet use. *Computers in Human Behavior*, 24, 2325–2335.
- 34-Tatcher,A.& Goolam,S.(2005).development and psychometric properties of the problematic internet use questionnaire.south African journal of psychology,35(4),793-809.
- 35-Treuer, T., Fabian, Z., & Furedi, J. (2001). Internet addiction associated with features of impulse control disorder: is it a real psychiatric disorder?. *Journal of Affective Disorders*, 66(2-3), 283.
- 36-Yang,S.C.,& Tang,j..(2007). Comparison of Internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*,23, I (1),79-96.
- 37-Young, K. S. (1999). Internet addiction symptoms: Evaluation and Treatment. *Innovations in clinical practice*, <http://netaddiction.com/articles/symptom.htm>.
- 38-Young, K.S, & Rogers R.C. (1998) the relationship between depression and Internet addiction. *Cyber psychological Behavior*, 1,25-28.
- 39-Watt, D.,&White, J. M. (1999). Computers and family life: A family developmental perspective. *Journal of Comparative Family Studies*, 30, 1–15.
- 40-Whang, L. S., Lee, S., & Chang, G. (2003). Internet over-users_ psychological profiles: a behavior sampling analysis on internet addiction. *Cyberpsychology and Behavior*, 6(2), 143–150.